

Posudek na bakalářskou práci

Název: Motivy a očekávání zahraničních lektorů při výběru České republiky

Autorka: Martina Frídová

Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2016, 60. s.

Vedoucí práce: Mgr. Radka High

Bakalářská práce Martiny Frídové se věnuje otázce motivů a očekávání anglofonních dočasných migrantů v ČR. Ptá se po zdrojích a motivech v procesu rozhodování, které přispěly k migraci do ČR, ovlivnily proces adaptace/akulturace/integrace a vedly k volbě ne/pracovat jako lektor angličtiny. Otázky, které si autorka kladla, zodpovídala na základě kvalitativního empirického výzkumu. Oborem, z něhož autorka vychází, je i s ohledem na vedoucí práce psychologie, sociální psychologie, resp. interkulturní psychologie.

Vlastní text autorka strukturovala do obvyklých částí: úvod, teoretické zakotvení, popis a interpretace dat a závěr. V této logice budu také text komentovat.

Úvodní část práce není pouze představením tématu. Autorka se navíc vztahuje k literatuře, která pojednává o adaptaci a integraci anglofonních migrantů/lektorů v ČR i v zahraničí. Je škoda, že se nepokusila o syntézu dosavadních poznatků a přesněji neformulovala, v jakých oblastech bude a je její studie přínosem. Tento podnět míří také k závěru práce, kde byla možnost se s tímto úkolem vyrovnat. Součástí této části textu je i popis práce lektora, který pokládám s ohledem na kontext studie za vhodný a badatelé, kteří se problematice budou dále věnovat, ho ocení.

V teoretické části autorka se více než kritice teorií a hledání vlastních teoretických východisek věnuje definici pojmů. Vyrovnává se s pojmy vztahujícími se k motivaci a k postmigračním procesům. Autorka se nesnaží být příliš transparentní ve výkladu, jak pojmy chápe. To se ukazuje zejména u klíčového pojmu motivace. Na některých místech má čtenář spíše pocit, že jejím cílem je přihlásit se k psychologické tradici než něco vysvětlit (zejména pasáže o třídění motivů, s. 15). Naopak za podstatné v práci chápu vymezení pojmu motivace k pojmu očekávání. Přestože se k této teorii autorka explicitně nevrací, domnívám se, že se měla stát osou výkladu. Pojmy, které se vztahují k postmigračním procesům, představují poznatky z oblasti vytváření vztahu migrantů s majoritou. Zde se jasně ukazuje, jak autorka rozumí migraci. V jejím pojetí je migrace jednosměrný pohyb, který vede vždy k etablování se v majoritní společnosti. Autorka neuvažuje, že svět je deterritorializovaný, že zde existují transnacionální skupiny, že jsme se naučili žít a respektovat svoje bubliny, že postmoderní svět je individualizovaný. To potom omezuje možnost interpretace dat.¹ Snaha být jednoznačný (vidět pohyb v jedné dimenzi) se promítá i do představení pojmu předsudek a stereotyp (s. 18), bez předchozí diskuse se tyto části práce stávají spirálou protimluv, kdy autorka se snaží vyjádřit, že stereotyp je kategorie kognitivní povahy, zatímco předsudek má přímou vazbu na chování a jednání jedince. Podobně přímočará a ve vztahu k textu spíše neefektivní je kapitola o povaze české kultury. Pojmy akulturace, adaptace, kulturní šok/akulturační stres chápu v trochu jiných vztahových souvislostech, než uvádí autorka. Chybí pojem integrace, který sice není psychologický, ale ve výkladu se náhle objevuje. Dále autorka ještě zvažuje povahu a dynamiku akulturačních

¹ To se např. ukazuje v zdánlivě absurdním sdělení na s. 5: Samantha se integrovala do společnosti, ale neadaptovala se na ní. Což je z hlediska adaptačních procesů nemožné, protože člověk se musí adaptovat vždy, aby byl sociálně přijat.

procesů dle Berryho. Ve vztahu k vlastnímu výkladu pak většinu pojmů a konceptů používá velmi skrytě.

Vlastní empirická část, jak je výše uvedeno, je založena na kvalitativním výzkumu. Martina Frídová vedla polostrukturované rozhovory s pěti informátory. Strategii výzkumu popsala velice poctivě. Je zřejmé, že jí výzkum nejen bavil, ale také že ho velice dobře zvládla. Podnět mám pouze k řazení informací v rámci textu. Např. bych prohodila subkapitoly o analýze dat a otázkách pro rozhovor, byť je jasné, že počáteční struktura rozhovoru ovlivnila /předurčila i analýzu, což ale svědčí o tom, že autorka zůstala na úrovni prvního třídění dat. Dopředu nastavené schéma pak navíc někdy vede k opakování informací. Popis a interpretace dat tedy vyniká inventarizací výpovědí informátorů. Z výkladu mizí klíčový koncept motivace a očekávání, byť se v podtextu práce dře na svět klíčová (selektivní) kategorie a tou je STABILITA. Z hlediska motivací je toto nejsilnější očekávání. Mladí anglofonní dočasní migranti v podstatě očekávají od života stabilitu, ta přichází po očekávaném období hledání, práce na sobě. Stabilita se ukazuje také ve vztahu k české společnosti, resp. okolní společnosti. Česká společnost je oceňována za svoji stabilitu, na to odkazují informátoři v mnoha ohledech: i když jsou Češi rezervovaní, jsou vlastně ohromně spolehliví a nápomocní, tato intolerance = ostrážitost přispívá k bezpečí (dále viz níže), evropská kultura je usazená na rozdíl od USA. Nejsm si jista, zda tyto výroky patří do úst všem informátorům, ale stálo by za to se na daný problém podívat z této perspektivy. Právě náhlé volání po oné stabilitě nejen v osobním a pracovním životě, ale i v sociálním prostoru je nový objev autorky. Je jistě dán, jak autorka podle mne správně uvádí, uprchlickou krizí a vlnou terorismu v západních zemích Evropy. V tomto bodě vidím nejzásadnější přínos celé studie, přínos je v datech, které v daný okamžik shromáždila (časový snímek). Oceňuji autorky smysl pro sociokulturní kontext.

V závěru autorka velice hezky shrnuje své poznatky. Neopouští deskriptivní rovinu. Martina Frídová data nepropojuje s literaturou, ani neporovnává své nálezy s nálezy svých kolegů, kteří se tématu věnovali před ní. A to je škoda.

Po formální stránce se objevují chyby v interpunkci. Jazyk autorky je někdy nejasný, používá neobvyklých vazeb (např. adaptovat se na nikoliv adaptovat se do s. 48). Po grafické stránce je práce vyvážená.

Předkládaná bakalářská práce má odpovídající rozsah, odpovídající strukturu. V rámci jednotlivých obligátních částí by bylo někde možno logičtěji řadit pasáže či myšlenky. Práce staví na zvládnutém kvalitativním výzkumu, přináší nové podstatné informace o sociální realitě migrantů v ČR. Teorie zůstala u báze studie a nepropojila se s výzkumem.

Práci hodnotím jako velmi dobrou.

V Praze 5. 9. 2016

Dana Bittnerová